

Ommetje Griendtsveen

Titel: Vuur uit water

Ommetje natuur en historie in Griendtsveen

Verantwoording:

Het ommetje is de eindopdracht van de cursus Landschapsgids Maasdal. Als locatie is Griendtsveen en een deel van de nabijgelegen Deurnese Peel gekozen. Het gebied is interessant omdat zowel de natuur als de cultuur z'n oorsprong vindt in de ontwikkeling vanuit het veen: enerzijds natuurontwikkeling op afgeveende grond, anderzijds de ontwikkeling (opkomst, hoogtijdagen en neergang) van een industriële veenkolonie. Spannend is en blijft de balans daartussen.

Piet Segeren

Joke Steeghs

Griendtsveen, augustus 2015

Aard van de wandelroute

Startpunt: Parkeerplaats hoek Deurneseweg/Helenaveenseweg Griendtsveen

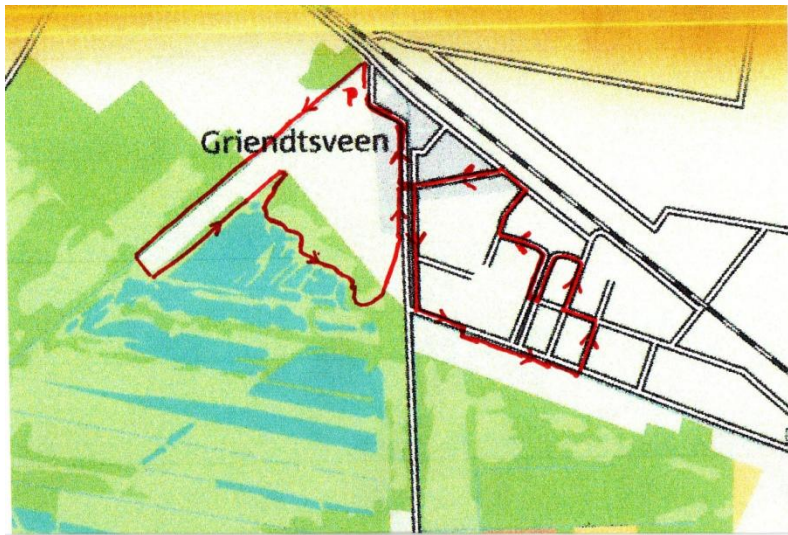
Geografische coördinaten: 51.44, 5.89

Duur van de wandeling: ca 2,5 u

Route: Op het kaartje is het ommetje in rood aangegeven. De route loopt over een wandelpad langs kanaal van Deurne en door de Deurnese Peel en door het dorp Griendtsveen.

Lengte: De lengte is ca 5 km; de route door Deurnese Peel en de route door Griendtsveen zijn afzonderlijk te lopen, beide zijn ong. 2,5 km

Toegankelijkheid : Het wandelpad door de Deurnese Peel is niet geschikt voor rolstoelen en kinderwagens, stevig (in de winterperiode ook waterdicht) schoeisel is aan te bevelen.

Routebeschrijving

Vanaf de parkeerplaats de blauwe paaltjes volgen (over weg Halte langs kanaal van Deurne) door het natuurgebied, dan het dorp in tot bij kerk, daar over de brug en meteen rechtsaf de zandweg volgen met het kanaal aan de rechterhand. Kort na de bocht naar links over de dam en dan weg vervolgen met kanaal aan de linkerhand. Dan over de brug en rechtdoor tot T-splitsing, hier linksaf (= Lavendellaan) en eerste weg rechts en dan vlakvoor de brug linksaf. Deze weg (Ericaweg) volgen met kanaal aan rechterhand, rechtsaf over de brug en meteen weer rechts, weg volgen tot einde en daar linksaf op de weg parallel aan spoorlijn. Eerste weg links (= Pastoor Hendriksstraat), deze weg uitlopen tot over de brug, dan rechtsaf, weg volgen tot parkeerplaats.

Landschapsbeschrijving

Op de grens van Brabant en Limburg ligt de Deurnese Peel. Het is een prachtig, slechts deels toegankelijk, natuurgebied met een afwisseling van moerassen, veenplassen, heidevelden en bossen.

WAAROM IS DE DEURNESE PEEL ZO BIJZONDER?

Ten westen van de Deurnese Peel ligt de Peelrandbreuk, deze breuklijn zorgt ervoor dat het grondwater in dit peelgebied opgestuwd wordt. Door deze natte omstandigheden heeft het hoogveen zich eeuwenlang kunnen opstapelen tot een pakket van 6 tot 8 meter hoog.

Het gebied is een restant van het voormalige hoogveengebied dat is overgebleven na stopzetting (in 1983) van de grote veenafgravingen. Kenmerken van de vervening, zoals de kanalen en wijken met drietandstructuur zijn plaatselijk nog zichtbaar. In het dorp Griendtsveen is de structuur van een veenkoloniale nederzetting nog aanwezig in de kanalen en lanen en de karakteristieke gebouwen.

Natuur in de Deurnese Peel

Op dit moment komen veel plantensoorten als pijpenstrootje, berk, adelaarsvaren in het gebied voor. Dit zijn typerende plantensoorten voor **afgetakeld veen**.

Op drijftillen waar het veen zich opnieuw ontwikkelt, kunnen zeldzamere soorten als ronde zonnedauw, witte snavelbies, blaasjeskruid, lavendelheide en kleine veenbes voorkomen. Naarmate de drijftil steviger wordt, kunnen zich ook dopheide, struikheide, snavelzegge, eenjarig wollegras, veenpluis en in later stadium ook kleine berkjes vestigen. Op randen van water en land krabbescheer, gele plomp, witte waterlelie, drijvend fonteinkruid, grote en kleine lisdodde, waterzuring, kalmoes, egelskop, gewone wederik, wolfsfoot en melkeppe. Op drooggevallen slikkige randjes waternavel, egelboterbloem en knolrus.

Opvallende verschijningen in het gebied zijn verder de gladde slang en de heidekikker, de vele libellensoorten, o.a. langs het Deurnese kanaal, en de in voor- en najaar passerende kraanvogels.

De Deurnese Peel is een vlinderrijk gebied, langs het water komen vele nectarplanten voor, zoals koninginnekruid, wilgenroosje en braamstruiken. De algemeen voorkomende vlinders als zwartsprietdikkopje, landkaartje, gehakkelde aurelia, en bruinzandoogje eten de nectar van deze planten.

Naast deze algemeen voorkomen vlindersoorten komt er ook een zeer zeldzame vlinder voor in de Peel. Dit is het spiegeldikkopje. De rups van deze vlinder heeft als waardplant hennegras en/of pijpenstrootje. Het is bijzonder mooie vlinder met zeer opvallende donkergerande witte vlekken op de onderkant van de achtervleugel.

Veenkolonie Griendtsveen

Een groot deel van Griendtsveen is 'beschermd dorpsgezicht' en ziet er nog uit zoals toen het werd gebouwd (1885-1910): een ruime parkachtige nederzetting tussen het groen, met stalen ophaalbruggen over de kanalen, op ouderwetse postbussen lijkende openbare waterpompen en gebouwen en woningen in Engelse landschapsstijl. De structuur van het dorp weerspiegelt de hiërarchie van die tijd. Midden in het parklandschap ligt de Villa Sphagnum, residentie van de kapitaalkrachtige turf pioniers, de fam. Van de Griendt. Op geringe afstand daarvan Villa Erica, bedoeld voor het topkader van de briketten- en turfstrooiselfabrieken. De woningen voor de 'twaalf apostelen' liggen op weer grotere afstand. Hier huisden de witte boorden met hun gezinnen: boekhouders, opzichters en technici.

Aan de rand van de bebouwing ligt "In de paardenstal" een rij arbeiderswoningen, de Nieuwe kazerne, zoals het complex werd genoemd.

Een kerk, een school, een klooster annex ziekenboeg, een boerderij, een café en winkels completeerden het beeld. Een van de oude turfstrooiselfabrieken is ook nog herkenbaar aanwezig. Van het voormalige station, Halte Helenaveen, is niets meer over.

Herstel hoogveenlandschap

Door ruilverkavelingen, ontginning en een verbeterde waterafvoer in de omgeving werd het natuurgebied steeds droger. Gaandeweg heeft men ingezien dat de Peelkenmerken door deze verdroging voorgoed verloren zouden gaan. De belangrijkste natuurdoelstelling voor de peelgebieden rond Griendtsveen (Deurnsche Peel, Mariapeel en Grauwveen) is herstel van het hoogveen. Hoogveen komt nog maar op een paar plekken in Nederland voor en de Peel is er daar een van. Om het unieke hoogveen te herstellen is het belangrijk om een stabiel waterpeil te krijgen in de natuurgebieden. In het kader van het project LIFE + Peelvenen 'let the raised bogs grow' wordt daaraan gewerkt. Hoogveen heeft een stabiel waterpeil nodig, het verschil tussen zomer- en winterpeil mag niet te groot zijn. Water komt er alleen in de Peel als het regent. Dit water stroomt na de uitvoering van de werkzaamheden minder snel uit de peel omdat kades worden aangelegd en waterlopen worden gedempt, verlegd of van stuwen worden voorzien. Hierdoor wordt de Peel plaatselijk veel natter. Ook wordt bos gekapt om verdamping van water te voorkomen. Op andere plaatsen sterft bos af door het natter worden van het gebied. Het landschapsbeeld verandert hierdoor plaatselijk sterk. Mogelijke effecten van vernatting op het leefklimaat (vochtproblemen, muggenoverlast) in Griendtsveen worden nog onderzocht.

Bronnen

H.F.v.d.Griendt Uit sphagnum geboren Een eeuw turfstrooiselindustrie in Nederland 1882-1983 Stichting Zuidelijk Historisch Contact Tilburg 2002

Theo Janssen Griendtsveen: betaald met turf

Willem Iven/Teo van Gerven Mensen in de Peel 1978 uitgeverij Distel 's-Hertogenbosch

Werkgroep Behoud de Peel De Peel moet natter (publicatie op basis van de notitie 'Verheven Peel')

Project Life+ Peelvenen mei 2014

Hans Horsten De erfenis van ome Jan Volkskrant 11 maart 2000

Ph. Bossenbroek e.a 1996 Het Land van Peel en Maas, Natuurgebieden in Zuidoost-Nederland, Uitgave van Staatsbosbeheer

www.peelvenen.nl

Werkvormen en hulpmiddelen

	werkvorm	hulpmiddelen
1	monoloog	Kaarten → ontwikkeling landschap en veenkolonie Schema's : veenvorming, kanalenstructuur, 'badkuip', enz. Foto's oud Griendtsveen
2	Dialogoog evt. aan de hand van een thema zoals bijv. 'vuur uit water'	Als bij monoloog
3	Opdracht: Onderwerpen op foto's herkennen/duiden in het landschap	Als bij dialoog + Setje foto's met onderwerpen

Bijlage

1. Map met papieren hulpmiddelen (kaartjes, foto's, schema's)

2. CD met

- MAP ACHTERGRONDINFORMATIE OMMETJE GRIENDTSVEEN
- MAP BEELDMATERIAAL
- MAP HULPMIDDELEN